

מאמר ד

ענין דברי תורה אין מקבלין טומאה

(א) היות שבספר זה כל עסקינו הוא לברר ולהעיר מעלת
 -עסק התורה בטהרה הן טהרת הגוף והן טהרת
 הנפש, מצאנו לנכון לכתוב גם בענין ד"ת אין מקבילים
 טומאה שזה טעם ביטול התקנה, כמבואר בגמ' ברכות
 (כ"ב:) דאמר ר"י בן בתירא לאותו תלמיד שהיה מגמגם
 וקורא מפני שהיה זקוק למבילה, וא"ל פתח פיה ויאירו
 דבריך שאין ד"ת מקבילים טומאה שנא' הלא כה דברי כאש
 נאום ה' מה אש אינו מקבל טומאה אף ד"ת אמק"ט.

והיוצא לנו מזה שאם ידוע לנו בת"ח או מרביץ תורה
 שאינו זחיר במבילה זו אבל הוא ירא שמים ומדקדק
 במצוות ובעל מדות טובות, שאסור ח"ו לזלזל בו בגלל
 שאינו מקיים טבילת עזרא, והמזלזל בכבודו מפני שחושב
 שאיש אחר שזחיר במבילה ואינו עוסק בתורה בהתמדה
 כמותו הוא חשוב יותר ממנו, פשוט שהוא טועה ונכשל
 בעון זלזול בתוה"ק, דבאמת אין ערך לקדושת התורה ומי
 שעוסק בתורה נתחייבנו בכבודו מפני שהתורה מונחת
 אצלו, ורק מי שאין בו יר"ש ומזלזל במצוות נפסק (ביו"ד
 סי' רמ"ג) שהרי הוא כקל שבציבור, ואין חכמתו ותורתו
 מתקיימת, וכמו שאחז"ל שבת (לא.) יראת ה' היא אוצרו
 שהאוצר השומר את התורה הוא יראת ה' ובלא יר"ש אין
 לו תורה בכלל, ובחזון איש (סי' אמונה ובטחון פרק ד' אות כ"ד)
 כתב דאין לו גם תורה באמת כיון שלא קנה קנין העקרי
 יר"ש הפותח שער לחבין חכמת התורה שהיא חכמה
 עליונה מן השמים ע"ש, אבל מי שאינו זחיר בטב"ע אינו
 בכלל זה ח"ו [ומש"כ בספר הק' מאור ושמש פ' אמור שאינו
 זוכה לגופי תורה כראוי הוא לפי מדריגה מסויימת, וגם
 כתב דבריו ע"פ הרוב שבאמת קשה יותר להשיג יראת ה'
 טהורה (בפרט בדורות המנושמים) בלי טהרת הגוף, אבל
 פשוט שאם אנו רואים התמדה וקיום המצוות כהלכה אין
 עושין ריעותא במה שנראה לפנינו וכל דיני ת"ח עליו, וגם
 יכול לכיון אל האמת בהלכה אם לבו לשמים, ואמנם ההרגש
 אצל מי שרגיל בטב"ע שזה נחוץ מאד ליראת שמים ותרבה
 חונכו והורגלו בחומר חובת הטהרה וכמו שגם אנו הארכנו
 בס"ד בזאת, אבל מי שאינו רגיל במבילה זו והתחנך ליראת

שמים ותוה"ק אין לו הרגש הזה ואין הכרח כלל שחסר לו
 יר"ש לפי דרכו, והאדם שופט את חבירו לפי רגילותו ודמיונו
 ואינו נכון, ואין לנו שיוור רק התורה הזאת מה שנקבע
 להלכה בשו"ע בה' ק"ש ותפלה ובה' כבוד התורה].

(ב) והטעם שהתורה עצמה יש בה אור גדול ונורא שמכלה
 כל רע ואפי' על רשעים השוקדים בתורה אמרו
 חז"ל שהמאור שבתורה מחזיר אותן למוטב, ועי' בס' דרך
 ה' להרמח"ל זי"ע (חלק ד' פ"ב סק"ו) שזה סוד כח עצם התורה
 המקודשת במהותה ויורדת לכל מקום לטהר ולהאיר כל
 השוקד בה [אם אין לו כונה רעה לגלות פנים או לקנטר
 ולקלקל על ידה], וכל הנוגע בתורה יקדש, ועי' להלן מאמר
 ה' אות י"ג שהעתקנו דברי הרמח"ל, ונראה שהוא ענין
 ד"ת נמשלו למים שמניחין מקום גבוה ויורדין למקום נמוך,
 ואפי' מתעסק שנפל למקוה נטהר (עי' חולין לא.), וכן התורה
 מקור הטהרה והקדושה כדאיתא בזה"ק פ' קדושים (דף פ:)
 לא אתדכי בר נש לעלמין אלא במלין דאורייתא בגין כך
 מלין דאורייתא לא מקבלין טומאה בגין דאיהי קיימא
 לדכאה לאלין מסאבא וכו' ע"ש, ויש לנו לעשות ק"ו אם יש
 כח לתוה"ק להעלות רשע ופושע ע"י קדושתה אם הוא
 מתמיד בתורה, ק"ו למי שעסק בתורה בטומאת הגוף
 שבודאי אם הוא שוקד בתוה"ק תטהרנו ותשפיע לו טהרת
 הנפש בפנמיותו, ואסור להחזיק למדן כזה בחזקת טומאה
 ח"ו רק אם אנו רואים ריעותא בהנהגתו שאינו נשמר
 מאיסורים או מזלזל בגדרי הקדושה שאנו חייבים ע"פ הלכה.
 [ואמנם בעבירות שאדם דש בעקביו מחמת הרגל וכיו"ב
 לא מצינו שנפקע בזה חיוב כבוד התורה לת"ח, דאל"כ לא
 הנחת ת"ח בימינו שלא תמצא בו חסרון באיזה הלכה,
 וחיוב כבוד התורה חמור מאד ואסור לזלזל בזה כידוע].

(ג) ועוד תועלת יש בענין ד"ת אין מקבלין טומאה לדעת
 שאם האדם נאנם ואינו יכול למבול אל יזלזל
 בתורתו ותפלתו לחשוב בדמיונו שכל התפלה והתורה
 טמאה ויש אחיזת לסמ"א בזה, ח"ו מלומר ולחשוב כן, דלכן

נמשלה ^{התורה} לאש שאמק"ט מפני ששורש האש הוא עולה למעלה וגובר בו יסודו המושך אותו לשורש, ובשורש העליון אין כלל טומאה שכל הטומאות מתבטלין שם כמו במקוה, (וה"ס שער החמישים התופך הכל לטובה כידוע, וע"י תקוני זהר ת"י י"ט בבבגר"א דף ל"ז טור ב' ד"ה אינון ברזא דא, ושם טור ג') וגם בתפלה שהחמיר מאד בשו"ת מן השמים שצריך טבילה (כמש"כ ח"ב סי' ד' סעי' י') הוא מפני חסרון האדם העובד, אבל עצם התפלה עולה ביחד עם כל תפלות ישראל בעת רצון וכידוע, וכל מה שהחמירו בזה הוא לזרז את הטבילה ולא לפסול את התפילה בהחלט, וכמו שאסור לזלזל בכבוד התורה והמצוות אסור לפסול תורה ותפלה אם ע"פ הלכה זה כשר, ועפ"ז נבין דעת הגר"א ז"ל ותלמידיו נ"ע שנמנעו מלטבול בשבת גם כשקיימו מצות עונה, דבודאי שלא הפסידו קדושת שבת בגודל טהרת נשמתם, וגם תפלתם לא היתה פגומה ח"ו מפני שכל מעשיהם היו לש"ש וכח התורה והמצוות ופנמיות הנשמה אינו מק"ט, ואמנם לאנשים כערכנו בדורות נמוכים קשה מאד שישבי הפנמיות המהור והקדוש בכח"ג אם לא ע"י עמל מיוחד.

ונבאר המעם דגם אם ר"ת אין מק"ט צריך לזהר במבילה זו.

ד. א. ע"פ רוב טומאת גוף האדם מתגברת להפילו בעצלות שהוא תולדה מיסוד העפר החומרי (כש"כ במסלת ישרים פ"ו) וע"י הטבילה מסתלק קצת עביות החומר ומוכשר האדם יותר להזדרז לתורה, ומקבל בהירות הדעת כמו שמורגש לכל הנוהרין במבילה, ומי שאינו נזהר אינו מרגיש ענין זה כדאיתא בשבת (יג:) אין בשר המת מרגיש. ב. רגשי קודש מהנשמה מתגברים והאדם יותר קרוב למדרגת לשמה קצת, ולבו פונה לשמים יותר בכח סגולת המקוה המאירה הנשמה באדם כש"כ בספר ראשית כחמה (שער אהבה פרק י"א) והעתקנו דבריו הק' לחלו. ג. כח המהרה פועל שרושם התורה וכחה תהיה ניכרת בו גם בחיצוניות ולא רק בשכל האדם ופנמיותו, אלא תוציא כחה לחשאייר רושם הקדושה גם על הגוף, והחיצונים הנאחזים בגוף מסתלקים ע"י הטבילה ואז מאיר על גוף האדם אור התורה, וע"ז נאמר ובעבור תהיה יראתו על פניכם שצריך שתהיה היראה נכרת בפועל.

ד. עוד יש לבאר הענין דבאמת כל כח הטומאה הוא בחיצוניות הגוף ולכן נקראים עניני הטומאה בשם קליפות וחיצונים כידוע, וכן דרך יצח"ר הכל באחיות עינים ועניני הגוף כידוע, וע"י טהרת הגוף מאירים עינים רוחניים גם בעולם הגופני התחתון, ויותר נקל להתקרב אל הקודש, משא"כ בלי טהרה חיצונית צריך יותר עמל והתגברות כח הנשמה והשכל עד שיגיע כחו ורושמו על הגוף כש"כ חכמת אדם תאיר פניו (וזה אחד מן הטעמים העקריים שהבעש"ט ותלמידיו זי"ע החמירו וזרזו מאד על טהרה וטב"ע כדי להאיר הקדושה בפועל בעולם העשייה, וביותר בדורות עקבתא דמשיחא שהרע גובר מאד בעולם העשייה התחתון כמבואר בע"ח (שער ג' פרק ב') ולכן צריכין זירזו יותר לטהרה בגוף וחיצוניות, והבן).

אוצר החכמה

ה) ולכן אע"פ שעצם התורה רוחניותה וקדושתה אינה נפגמת כלל גם בעוסקים בלי טבילה, מ"מ נתמעט יציאת אור התורה מן הכח אל הפועל לקדש הגוף בחסרון הטבילה, אבל אם יעמול בתורה הרבה עד שיותש הגוף ע"י עמלו בתורה אין ספק שבכל אופן יתקדש ויטהר גם גופו ואור התורה תאיר עליו, אלא דהוא מילתא דלא שכיחא בדורותינו המלאים עצלות ונוחיות ותאוות גופניות ואין משתדלים בקניני התורה ועמלה כראוי, ונתמעטו החכמים והיראים המאירים לרבים, ובודאי שצריך סגולת המהרה לזכות לתורה"ק כראוי. וידוע מש"כ החזון איש ז"ל (אגרות ח"א, ב') שכל הסגולות שנאמרו בחז"ל על התורה תלוי בעיקר בעמלה, ונראה כונתו דאע"ג שעצם ד"ת מקודשים מ"מ אינם נשרשים באדם הלומד אם לא ילמד בעמל שזה ע"י השתתפות הגוף, וגם עיקר מהות הנפש תלויה בעמל האדם אשר ע"ז כתוב נפש עמל עמלה לו, ובדרך זה נבין ג"כ בנ"ד שחסרון המהרה אינו בעצם התורה אלא בגברא העוסק בתורה שאינה נדבקת בו כראוי אם גופו לא נזדכך, ולזה מסייע המהרה, ודו"ק.

ובספר לקוטי מהר"ח (סדר ה' צניעות) מבאר למה החמירו יותר בדורות האחרונים על טבילה זו, וכ' המעם עפ"ד הרמב"ם פ"ד מה' דעות דמי שמתנהג ע"פ הסדר שכותב שם בע' האכילה וכיו"ב הוא ערב לו שאינו בא לידי חולי כל ימיו, ואח"כ כותב בד"א בבריא אבל חולה או מי שנהג מנהג רע כמה שנים יש לו דרכים אחרים כמש"כ בספרי רפואות ע"ש, כמו כן הוא ממש בנ"ד דמי שנוהג

הכל בדקדוק ע"פ סדר השו"ע בלי לזוז ממנו א"צ לסדר רפואה מיוחד שזה הנהגת ספרי החסידות ובכללם ענין הטבילה, אבל מי שהוא חולה וחלש בכל סדר היום ובקיום כל המצוות ואינו נזהר באיסורי הסתכלות וכיו"ב בודאי שצריך הנהגה מיוחדת ויותר מזה כדי לינצל מחולי יצה"ר וכו', עכ"ד. והן קילורין לעינים.

(ו) **והאמת** שעיקר הטהרה תלויה בנפש האדם ולא רק בגוף, והרכה טועים שהושבים שהמקוה רוחצת כל מינוף בקלות מפני שמרגישים קצת אחרת אחרי הטבילה, ופשוט שיש בזה דמיון, ומועיל דמיון זה גם לטובה להסיר היאוש והערבוב התופס את האדם כשיש לו ירידה ע"י חטא או התגשמות בהיתר, שלא יפול רוחו ויתייאש רק יתחדש לעבוד בשמחה מחדש ולא יסתכל על העבר ויבלבל, ויש לדעת דאע"פ שהטבילה מעבירה חלק המרגשת הגשמיות והטומאה המוחשית שיש בטו"ק מ"מ עדיין נשאר הרכה פגם בנפש ופנמיות האדם שצריך תיקון, ודמיון האדם מטעהו ע"י קצת הרגש טהרה והתחדשות אחרי המקוה כאילו הכל מתוקן, ופעמים אע"פ ששבע תועבות בלבו "היצה"ר מסיתו ואומר לו חטוא וטבול" והכל נשכח, וע"ז כתוב אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי ^{ויחידה} און.

וכבר כ' הרמב"ם בסוף ה' מקואות שעיקר הטהרה הוא מי הדעת והרצון האמתי לעזוב מחשבת און ומדות רעות, ובסוף ה' טומאת אוכלין כ' גם כן שפרישות מן הטומאות ומבנ"א שמתנהגים בגסות גורמת לטהרת הגוף ממעשים רעים, וטהרת הגוף גורמת לקדושת הנפש וקדושת הנפש גורמת להדמות לשכינה ע"ש דבריו הק', ולכן יתכן שמי שמשדל בחכמה ורצון טוב לטהר נפשו במוסר ומע"ט ועמלה של תורה שיהיה יותר טהור גם אם אינו טובל, ולעומת זה הטובל בשטחיות רק להסיר טומאת הגוף ואינו מעמיק בנפשו להסיר שורש הרע של המחשבות רעות, ולהגביר בלבו הדעת והרצון לרוחניות, יתכן מאד שעדיין שבע תועבות בלבו מפני שאין הטבילה החיצונית בלבד מספק בלי הבחירה והרצון הטוב והתפלה להשי"ת שיטהרנו.

(ז) **והנה** ענין ד"ת אמק"ט נחוץ לדעת גם לאלו הרגילים בטבילה ולפעמים מחמת אונס א"י לטבול, שאל יתפתה בדמיונו שאבדה תקותו והוא כמנודה ומצורע מחוץ למחנה ישראל ומחנה שכינה, וד"ז טעות ומכשול והרי כתוב השוכן אתם בתוך טמאתם, [ושמעתי שפ"א קרה שמישהו מסר עצמו על טב"ע ונסתכן ומת ואמר אז הקדוש בעל דברי חיים מצאנו ז"ל שהגיע לו העונש מפני שלא האמין במש"כ השוכן אתם בתוך טומאתם], ועלינו להבין דעיקר הטהרה היא בלב ורצון האדם ובמקום שמחשבתו נמצאת שם הוא כל מהותו (כידוע ענין זה מהכעש"ט הק' זי"ע), ומי שמשתוקק תמיד לטהרה הוא טובל במי הדעת מים טהורים, ועיקר טהרה החיצונית באה כדי שתגרום לטהרה פנימית, והיינו טעמא דאין ד"ת מק"ט וטהרתם נמשלה לאש שמטהר הכלי גם בפנמיותו ולא רק מבחוץ, והן הן הדברים שכתבנו בתחלת המאמר שיש להאמין בגודל כח קדושת התורה.

ומצאתי בספר שם משמואל (פ' בשלה, תרע"ב) שכ' יש להבין ענין דטבילת עזרא והא דבטלותו, דהנה אמרו (תנדב"א רבה פרק ח"י) כל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו, וכ"ק אבי זצ"ל הגיד דמטעם זה אנו מברכין נותן התורה דהשפעת התורה היא תמיד בלשון הוה, וע"כ הדין נותן מה להלן באימה ויראה ברתת וזיע וכו', אך כשראו ז"ל שהדורות מתמעטין ומצד עצמם בלתי כח התורה א"א להתקומם נגד מחשבת חוץ אם יהיה אסור ללמוד עד שיטבול והכוונה שיהיו מחשבותיו טהורות ונקיות (וכמש"כ שם שצריך להיות נקי לגמרי מכל התאוה כדי לקבל תורה), א"כ מי הוא אשר ביכלתו לזכות בתורה, ע"כ בטלוח לטבילתא והאדם שיודע בעצמו שאיננו יכול לטהר לתורה אל ימתין, אלא אדרבא ישקיע כל רעיוניו בדברי תורה וכולי האי ואולי ד"ת שכתוב בהם הלא כה דברי כאש ישרפו כל המחשבות הרעות כש"כ הרמב"ם (סוף ה' אסור"ב) שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, עכ"ד. ולמדנו שהעיקר טהרת המחשבה וזה יכול להיות ע"י עסק התורה עצמה, ומ"מ ברור שלמעשה יטבול כפי יכולתו משום דזה וזה גורם הטהרה האמיתית.